

اندیشه های حقوقی

موريس هوريو

تحقیق و ترجمه: محمد جلالی^۲

اشاره نشریه: معرفی چهره های برجسته حقوقی و تبیین اندیشه های آنها یکی از دغدغه های اصلی نشریه حقوق اساسی است. به همین خاطر و به فراخور توان در شماره های آینده نیز تلاش خواهد شد تا حقوقدانان اساسی بزرگ جهان و ایران را به مشتاقان عرصه علم و معرفت معرفی نماییم. در همین جا از نویسندگانی که مایل به معرفی حقوقدانان ایرانی یا خارجی هستند، دعوت می شود تا آثار علمی و مستند خود را برای نشریه ارسال دارند.

با عنایت به اینکه نشریه حقوق اساسی به سه زبان فارسی، فرانسه و انگلیسی منتشر می شود، نویسندگان می توانند نوشته های خود را به هریک از زبانهای سه گانه مذکور به تحریر در آورند. البته از آنجا که متأسفانه چهره حقوق ایران و بالتبع حقوقدانان ایرانی در صحنه جهانی چندان شناخته شده نیست، معرفی چهره های بزرگ حقوق ایران به زبانهای خارجی امری ممدوح و مستحسن خواهد بود. بعنوان مثال شاید هنوز در کشور ما هیچ کتاب یا مقاله مستقلی در معرفی پیشگامان حقوقی کشور و نقد و تحلیل آثار و اندیشه های حقوقی آنان به رشته تحریر در نیامده باشد. بدیهی است با غلبه این وضعیت نقدگريزانه، انتظار توسعه و تعمیق اندیشه های حقوقی، انتظاری کاملاً خوشبینانه است.

امیدواریم بتوانیم در شماره های آتی همگام با معرفی پیشگامان حقوقی جهان، به معرفی و نقد و تحلیل آثار بزرگانی چون زنده یاد دکتر ابوالفضل قاضی، دکتر سید محمد هاشمی، دکتر ناصر کاتوزیان و دیگر فرزاندانی که به نحوی از انحا در بسط اندیشه های حقوق عمومی و بالأخص حقوق اساسی تاثیرگذار بوده اند، بپردازیم. در شماره حاضر اندیشه های موريس هوريو یکی از حقوقدانان کلاسیک و برجسته حقوق عمومی فرانسه مورد تبیین و تحلیل قرار گرفته است.

1. Maurice Hauriou

موريس هوريو در سال ۱۸۵۶ در شهر لدویل ad vile به دنیا آمد و در سال ۱۹۲۹ در شهر تولوز Toulouse دیده از جهان فرو بست.

۲. دانشجوی دکتری حقوق عمومی، دانشگاه پاریس یک - سوربن.

موریس هوریو هم‌زمان در حالیکه مشغول مطالعات جدی خود در زمینه‌ی ادبیات (به ویژه فلسفه) و علوم بود، تحصیل در رشته‌ی حقوق را نیز در بوردو دنبال می‌کرد و در همین شهر بود که رساله‌ی پایان تحصیلات خود را در این رشته به سامان رسانید. موریس هوریو در ۱۸۸۲ با احراز رتبه اول در آنچه که در آن زمان «کنکور بزرگ» نامیده می‌شد، به کسوت استادی درآمد. (هوریو، دوگی^۳، میشو^۴، بارتلمی^۵ و ... که همراه با ادمیر سمین^۶ و ریموند کاره دو مالبرگ^۷ از جمله کسانی هستند که به عنوان بنیانگذاران حقوق عمومی مدرن در فرانسه شهرت دارند.)

موریس هوریو معتقد به مذهب کاتولیک و عامل به آن بود، اما اعتقادات او در آثارش ظهور و بروز خاصی نداشت: «من به این نتیجه رسیده‌ام که هیچ‌گاه در علوم اجتماعی، استدالات متافیزیکی اثری ندارند و ما ناچاریم تا از آنها صرف نظر کنیم. به این ترتیب اگر شما به مخاطبان خود بگویید قدرت، بر گرفته از خداوند است، خواهید دید که آنها بی تفاوت خواهند بود، اما اگر بگویید که قدرت متعلق به نجبگان اجتماع است، در خواهید یافت که آنان با علاقه به خطابه شما گوش فرا می‌دهند.» (نامه ای به ژاک شوالیه^۸ ۲۷ آوریل ۱۹۲۱)

از نقطه نظر سیاسی، همانند بسیاری از شخصیت‌های دانشگاهی به دشواری می‌توان موریس هوریو را در دسته‌بندی‌های سستی جای داد. چرا که عقاید سیاسی وی دارای فراز و نشیب‌های بسیار و گاه متعارض بوده است. در برهه خاصی هوریو بسیار تحت تاثیر سیون دومارک سانیه^۹ بوده، که از بنیانگذاران مکتب دموکراسی مسیحی است؛ گاه نیز سوسیالیسم انسان محور^{۱۰} را تأیید نموده، اما در مجموع نه به فضایل سوسیالیسم و نه کاپیتالیسم هیچگونه اعتقاد و باوری نداشته، بلکه به عکس گاهی

3. Duguit

4. Michoud

5. Berthélémy

6. Adhémar Esmein

7. Raymond carré de Malberg

8. Jacques Chevallier

9. Sillon de Marc Sangnier

10. Socialiste humaniste